

Критерії оцінювання навчальних досягнень

учнів 8-9 класів

з української мови

- У 2024/2025 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься за такими **програмами**:

у 8 – 9 класах за навчальною програмою зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 N 804;

- Навчальні програми розміщені на офіційному сайті МОН за покликанням

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

Зміни до програм можна знайти за покликанням

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/klyuchovi-zmini-v-onovlenix-navchalnix-programax-5-9-klasiv.pdf>

Системний підхід до розвитку мовлення учнів **не передбачає виділення окремих годин на традиційні для 8 – 9 класів аудіювання, читання мовчки та вголос, перекази, твори тощо, оскільки ці види роботи передбачено на кожному уроці.**

Учитель може на власний розсуд змінювати запропоновані теми й види роботи, але водночас прагнути впродовж року приділяти однаково увагу розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності.

Оцінювання результатів навчання української мови здійснюється на основі функціонального підходу до шкільного мовного курсу, який насамперед має забезпечити учням уміння ефективно користуватися мовою як засобом пізнання, комунікації; високу мовну культуру особистості; сприяти формуванню громадянської позиції, національної самосвідомості.

Функціональний підхід передбачає таке співвідношення мовної теорії та мовленнєвої практики, за якого пріоритетним є розвиток навичок мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письма. Робота над мовною теорією, формуванням знань про мову підпорядковується інтересам розвитку мовлення.

Практична мовленнєва орієнтація шкільного курсу мови та оцінювання результатів навчання особливо актуальні з огляду на реформування середньої загальноосвітньої школи, одним із найважливіших завдань якої має бути розвиток творчих здібностей, ініціативності, пізнавальної самостійності школярів, їх уміння працювати з інформацією, критично оцінювати її, застосовувати для розв'язання життєвих проблем. В оцінюванні результатів навчання мови треба враховувати, що мова є не лише предметом вивчення, а й засобом навчання інших предметів, а це підвищує вимоги до рівня сформованості мовленнєвих навичок школярів.

Оцінювання результатів навчання мови здійснюється на основі:

- а) врахування основної мети, що передбачає різнобічний мовленнєвий розвиток особистості;

б) освітнього змісту навчального предмета, який розподіляється на чотири елементи - знання, вміння й навички, досвід творчої діяльності і досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу;

в) функціонального підходу до шкільного мовного курсу, який передбачає вивчення мовної теорії в аспекті практичних потреб розвитку мовлення.

Об'єктами оцінювання мають бути

- мовленнєві вміння й навички з чотирьох видів мовленнєвої діяльності;
- знання про мову й мовлення;
- мовні вміння та навички;
- досвід творчої діяльності;
- досвід особистого емоційно-ціннісного ставлення до світу.

Говоріння та письмо (діалогічне та монологічне мовлення)

Під час перевірки складених учнями висловлювань (діалогів, усних і письмових переказів та творів) урахується ступінь повноти вираження теми, міра самостійності виконання роботи, ступінь вияву творчих здібностей, особистого ставлення до змісту висловлювання.

Діалогічне мовлення

Усне діалогічне мовлення перевіряється в 5-11 класах.

1. *Перевіряються здатність учнів:*

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється;

б) демонструвати вміння:

- складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування;
- самостійно досягати комунікативної мети;
- використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету;
- дотримуватися теми спілкування;
- дотримуватися правил спілкування.;
- дотримуватись норм літературної мови;
- демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);

в) висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється;

г) аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлювання співрозмовника.

Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями при його оцінюванні. Перевірка рівня сформованості діалогічного мовлення здійснюється таким чином: учитель пропонує двом учням вибрати одну із запропонованих тем чи мовленнєвих ситуацій(теми чи ситуації пропонуються різного рівня складності), обдумати її й обговорити із товаришем перед класом у формі діалогу протягом 3-5 хвилин. Оцінка ставиться кожному з учнів.

2. *Матеріал для контрольних завдань* добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовки, вікових особливостей та пізнавальних інтересів учнів.

3. *Одиниця контролю:* діалог, складений двома учнями.

Обсяг діалогу визначається так:

<i>Клас</i>	<i>Орієнтовна кількість реплік для двох учнів</i>
5-й	6-7 реплік
6-й	7-8 реплік
7-й	8-10 реплік
8-й	10-12 реплік
9-й	12-14 реплік
10-й	14-16 реплік
11-й	16-18 реплік
12-й	18-20 реплік

Примітка. Під час оцінювання діалогу необхідно диференціювати репліки на розгорнуті (складаються з двох і більше речень) і нерозгорнуті (виражені одним реченням). Якщо репліки розгорнуті, то їх кількість зменшується. До вказаної кількості не зараховуються слова, що належать до мовленнєвого етикету (звертання, привітання, прощання тощо).

Критерії оцінювання діалогів

Рівень	Бали	Характеристика складених учнями діалогів
Початковий (Бали цього рівня одержують учні, успіхи яких у самостійному складанні діалогу поки що незначні)	1	В учня виникають значні труднощі у підтриманні діалогу. Здебільшого він відповідає на запитання лише “так” чи “ні” або аналогічними уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру.
	2	Учень відповідає на елементарні запитання короткими репліками, що містять недоліки різного характеру, але сам досягти комунікативної мети не може.
	3	Учень бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись помилок різного характеру. Проте комунікативна мета досягається ним лише частково.
Середній (Балів цього рівня заслуговують учні, які досягли певних результатів у складанні діалогу за двома-чотирма показниками з нескладної теми,	4	Учень бере участь у діалозі з нескладної за змістом теми, в основному досягає мети спілкування, проте репліки його недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином ситуацію спілкування, не відзначаються послідовністю, доказовістю; трапляється чимало помилок у доборі слів, побудові речень, їх інтонуванні тощо.
	5	Учень бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, додержує елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте допускає відхилення від теми, мовлення його характеризується стереотипністю, недостатньою

але за іншими критеріями результати поки що незначні)		різноманітністю і потребує істотної корекції тощо.
	6	Учень успішно досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його репліки загалом є змістовними, відповідають основним правилам поведінки у розмові, нормам етикету, проте їм не вистачає самостійності суджень, їх аргументації, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.
Достатній (Балів цього рівня заслуговують учні, які самостійно, у цілому вправно за більшістю критеріїв склали діалог з теми, що містить певну проблему, продемонстрували належну культуру спілкування, проте за деякими з критеріїв(від 2-х до 4-х) їх мовлення ще містить певні недоліки)	7	Діалогічне мовлення учня за своїм змістом спрямовується на розв'язання певної проблеми, загалом є змістовним, набирає деяких рис невимушеності; з'являються елементи особистісної позиції щодо предмета обговорення, правила спілкування в цілому додержуються, але ще є істотні недоліки(за 4-ма критеріями): невисокий рівень самостійності й аргументованості суджень, можуть траплятися відхилення від теми, помилки в мовному оформленні реплік тощо.
	8	Учень загалом вправно бере участь у діалозі за ситуацією, що містить певну проблему, досягаючи комунікативної мети, висловлює судження і певною мірою аргументує їх з допомогою загальновідомих фактів, у діалозі з'являються елементи оцінних характеристик, узагальнень, що базуються на використанні прислів'їв і приказок, проте допускаються певні недоліки за кількома критеріями(3-ма).
	9	Учні самостійно складають діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності і культури мовлення (чітко висловлюють думки, виявляють вміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, здебільшого виявляють толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), але в діалозі є певні недоліки за 2-ма критеріями, наприклад: нечітко виражається особиста позиція співбесідників, аргументація не відзначається оригінальністю тощо.
Високий (Балів цього рівня заслуговують учні, які продемонстрували високу культуру спілкування, переконливо аргументуючи свої думки з приводу проблемної теми, даючи можливість висловитися партнеру по	10	Учні складають діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляють готовність уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи можливість висловитися партнеру по діалогу; додержуються правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу звичайно відповідає нормам, проте за одним з критеріїв можливі певні недоліки.
	11	Учні складають діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми(або ж самі визначають проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументують свою позицію, зіставляють різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляють повагу до думки іншого;

діалогу; змогли зіставити різні погляди на той самий предмет, навести аргументи “за“ і “проти“ в їх обговоренні тощо)	12	структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідає нормам. Учні складають глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми(або ж самі визначають проблему для обговорення), демонструючи вміння уважно і доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, дотепні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й з власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет; здатні змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; додержуються правил поведінки і мовленнєвого етикету в розмові.
---	----	--

Мовне оформлення оцінюють орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок (зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Примітка. Під **мовним оформленням** діалогу, тексту слід розуміти наявність/ відсутність порушень лексичних, фразеологічних, граматичних (морфологічних, синтаксичних) стилістичних, орфоепічних, акцентологічних, інтонаційних норм української літературної мови, а також соціальних норм українського мовленнєвого етикету.

Монологічне мовлення

Говоріння (усний переказ і усний твір); письмо (письмовий переказ і письмовий твір)

1. *Перевіряється здатність учня:*

а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається(усно чи письмово);

б) демонструвати вміння:

- будувати висловлювання певного обсягу, добираючи і впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод з кінофільму, сприйнятий(побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);

- урахувати мету спілкування, адресата мовлення;

- розкривати тему висловлювання;

- виразно відображати основну думку висловлювання, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;

- викладати матеріал логічно, послідовно;

- використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови;

- додержувати єдності стилю;

в) виявляти своє ставлення до предмета висловлювання, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання;
- створювати оригінальний текст певного стилю;
- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;
- викладати матеріал виразно, доречно, економно, виявляти багатство лексичних і граматичних засобів.

Організація контролю здійснюється за одним з двох варіантів.

Варіант перший: усі учні виконують роботу самостійно.

Варіант другий: учні складають висловлювання на основі диференційованого підходу (для початкового рівня пропонуються докладні допоміжні матеріали, для середнього (допоміжні матеріали загального характеру), а для одержання балів достатнього і високого рівнів необхідно написати переказ чи твір самостійно.

Перевірка здатності **говорити** (усно переказувати чи створювати текст) здійснюється індивідуально: учитель пропонує певне завдання відповідно до Програмових вимог (переказати зміст матеріалу докладно, стисло, вибірково; самостійно створити висловлювання на відповідну тему) і дає учневі час на підготовку.

Перевірка здатності **письмово** переказувати і створювати текст здійснюється фронтально: учням пропонується переказати прочитаний учителем (за традиційною методикою або самостійно прочитаний) текст чи інший матеріал для переказу або самостійно написати твір.

Переказ. Переказ із творчим завданням.

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що читається вчителем, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал з газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо. Якщо пишеться переказ із творчим завданням, учням пропонується ,окрім того, також завдання, що передбачає написання творчої роботи, обов'язково пов'язаної із змістом переказу.

У тому разі, коли матеріал читається безпосередньо перед контрольною роботою, обсяг тексту орієнтовно визначається так:

Клас	Кількість слів
5-й	100-150
6-й	150-200
7-й	200-250
8-й	250-300
9-й	300-350
10-й	350-400
11-й	350-450
12-й	400-450

Обсяг тексту для стислого чи вибіркового переказу має бути у 1,5-2 рази більшим за обсяг тексту для докладного переказу.

Якщо для контрольної роботи використовуються інші джерела, то матеріал добирається так, щоб обсяг переказу міг бути в межах пропонованих для певного класу норм.

Тривалість звучання усного переказу – 3-5 хвилин.

Обсяг творчого завдання до переказу, виконаного письмово:

Клас	Кількість сторінок
5-й	0,3-0,5
6-й	
7-й	0,5-0,75
8-й	
9-й	0,75-1,0
10-й	
11-й	1,0-1,5
12-й	

Твір

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного та проаналізованого художнього твору; а також пропоновані для окремих учнів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

3. *Одиниця контролю: усне/письмове висловлювання учнів.*

Обсяг письмового твору, складеного учнем, орієнтовно визначається так:

Клас	Кількість сторінок
5-й	0,5-1,0
6-й	1,0-1,5
7-й	1,5-2,0
8-й	2,0-2,5
9-й	2,5-3,0
10-й	3,0-3,5
11-й	3,0-3,5
12-й	3,5-4,0

4. Оцінювання.

У монологічному висловлюванні оцінюють його зміст і форму (мовне оформлення). За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід учителя і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

За письмове мовлення виставляють також одну оцінку: на основі підрахунку допущених недоліків за зміст і помилок за мовне оформлення, урахувавши їх співвідношення.

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			орфографічних і пунктуаційних	лексичних, граматичних і стилістичних
Початковий (Бали цього рівня одержують учні, які не досягають значного успіху жодним визначених критеріїв)	1	Учень буде лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна*.	15-16 і більше	9-10
	2	Учень буде лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна.	13-14	
	3	За обсягом робота складає менше половини від норми; висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова збіднені.	11-12	
Середній (Балів цього рівня заслуговують учні, які будують текст, що за критерієм обсягу, повноти відтворення інформації і зв'язності значною мірою задовольняє норму, але за іншими критеріями результати істотно нижчі)	4	Усне чи письмове висловлювання за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю; проте є недоліки за рядом показників(до семи), наприклад: характеризується неповнотою і поверховістю в розкритті теми; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий (у разі переказу – не використано авторську лексику).	9-10	7-8
	5	За обсягом робота наближається до норми, у цілому є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за низкою показників(до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, основна думка не проглядається, бракує єдності стилю та ін.	7-8	

	6	За обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але робота характеризується недоліками за кількома показниками (до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо.	5-6	
Достатній (Балів цього рівня заслуговують учні, які досить вправно будують текст за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускаються недоліків)	7	Учень самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), вдало добираються лексичні засоби (у разі переказу – використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументується тощо.	4	5-6
	8	Учень самостійно буде достатньо повне (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), осмислене, самостійно і в цілому вдало написане висловлювання, проте трапляються ще недоліки за певними показниками (до трьох).	3	
	9	Учень самостійно буде послідовний, повний, логічно викладений текст (у разі переказу – з урахуванням виду переказу); розкриває тему, висловлює основну думку (у разі переказу – авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (у разі переказу – використовує авторські засоби виразності, образності мовлення); однак припускається окремих недоліків	1+1 (негруба)	

		(за двома показниками): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації тощо.		
Високий (Балів цього рівня заслугують учні, які вправно за змістом і формою будують текст; висловлюють і аргументують свою думку; вміють зіставляти різні погляди на той самий предмет, оцінювати аргументи на їх доказ, обирати один із них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання)	10	Учень самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему; (у разі переказу – зіставляє свою позицію з авторською), робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності і виразності тексту; але за одним з критеріїв допущено недолік.	1	3
	11	Учень самостійно буде послідовний, повний (у разі переказу – з урахуванням виду переказу) текст, ураховує комунікативне завдання; висловлює власну думку, зіставляє її з думками своїх однокласників (у разі переказу – враховує авторську позицію), вміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2

	12	Учень самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.	–	1
--	----	--	---	---

Окрім того, оцінюючи **усне** висловлювання, враховують наявність відхилень від орфоепічних норм, правильність інтонування речень; у **письмових** висловлюваннях зважають на наявність:

- 1) орфографічних та пунктуаційних помилок, які підраховуються сумарно, без диференціації (перша позиція);
- 2) лексичних, граматичних і стилістичних (друга позиція).

Загальну оцінку за мовне оформлення виводять таким чином: до бала за орфографію та пунктуацію додають бал, якого заслуговує робота за кількістю лексичних, граматичних і стилістичних помилок, одержана сума ділиться на два.

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додається кількість балів за мовне оформлення і їхня сума ділиться на два. При цьому якщо частка не є цілим числом, то вона заокруглюється в бік більшого числа.

Читання

Читання вголос

Контрольна перевірка читання вголос здійснюється в 5-9 класах

1. Перевіряються здатність учня:

а) демонструвати певний рівень розуміння прочитаного;

б) виявляти вміння:

- читати із достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм;

в) виражати з допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, авторський задум;

г) пристосовувати читання до особливостей слухачів (ступеня підготовки, зацікавленості певною темою тощо).

Перевірка вміння читати вголос здійснюється індивідуально: вчитель дає учневі текст, опрацьований на попередніх уроках, деякий час на підготовку і пропонує прочитати цей текст перед класом.

2. Матеріал для контрольного завдання:

- знайомий учневі текст, дібраний відповідно до вимог програми для кожного класу;

- текст добирається з таким розрахунком, щоб час його озвучення (за нормативною швидкістю) окремим учнем дорівнював 1-2 хвилинам (для читання слід пропонувати

невеликі тексти зазначених у програмі стилів, типів і жанрів мовлення, відносно завершені уривки творів або порівняно великий текст, розділений на частини, які читаються кількома учнями послідовно).

3. *Одиниця контролю:* озвучений учнем текст (швидкість читання у звичайному для усного мовлення темпі – 80-120 слів за хвилину).

4. *Оцінювання.*

Критерії оцінювання

Рівень	Бали	Характеристика читання
Початковий (Бали цього рівня одержуть учні, які читають дуже повільно, припускаються значної кількості помилок у структуруванні тексту і речення, прочитанні і вимові слів, інтонуванні речень)	1	Учень читає, не зв'язуючи слова між собою інтонаційно, не відділяючи одне речення від іншого, припускається значної кількості помилок на заміну, перестановку, пропуск (складів, слів); вимовляє в багатьох випадках слова відповідно до їх написання, а не до норм вимови; швидкість читання в кілька разів нижча за норми.
	2	Учень читає, відриваючи окремі слова одне від одного, не завжди відділяє одне речення від іншого; припускається помилок на заміну, перестановку, пропуск (складів, слів); вимовляє в багатьох випадках слова відповідно до їх написання, а не до норм вимови; швидкість читання складає орієнтовно третину від норми.
	3	Читання характеризується певним рівнем зв'язності, який проте ще недостатній, як і темп, що наближається до половини норми. Допускається ще велика кількість помилок різного характеру.
Середній (Бали цього рівня заслуговують учні, які читають зі швидкістю, що наближається до норми, поділяючи текст на речення, пов'язуючи слова в реченні між собою, але читають не досить плавно і виразно, припускаючись помилок в інтонуванні, вимові тощо)	4	Учень читає, зі швидкістю, що дещо перевищує половину норми, поділяючи текст на речення, але припускається значної кількості помилок в інтонуванні речень різних типів; у поділі речень на смислові частини, неправильно ставить логічний наголос; припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.
	5	Учень читає зі швидкістю, що наближається до норми, в основному правильно інтонуючи кінець речення, але припускається помилок у поділі речень на смислові частини, логічному наголошуванні слів, а також в інтонуванні речень певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу); припускається орфоепічних помилок; читання не досить плавне.
	6	Учень читає зі швидкістю, що відповідає нормі, правильно інтонуючи кінець речення, логічно наголошуючи слова, але робить окремі помилки в поділі речень на смислові частини та в інтонуванні речень певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу); припускається орфоепічних

		помилки; читання не досить плавне.
Достатній (Бали цього рівня заслуговують учні, які читають плавно, з належною швидкістю, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки, але припускаються певних недоліків за деякими критеріями(вираження авторського задуму, виконання комунікативного завдання; норм орфоєпії, дикції)	7	Учень читає зі швидкістю в межах норми, у цілому плавно, правильно інтонуючи речення певної синтаксичної будови (за програмою відповідного класу), роблячи логічні наголоси; поділ речення на смислові відрізки в цілому логічно правильний, але цей поділ не пристосований до особливостей слухацької аудиторії; емоційне забарвлення тексту в читанні відсутнє; є орфоєпічні помилки.
	8	Учень читає швидко, плавно, досить правильно інтонуючи речення певних синтаксичних структур, роблячи логічні наголоси; поділ речення на смислові відрізки логічно правильний, але не завжди пристосований до особливостей слухацької аудиторії; темп, тембр, гучність читання не пов'язані з певним комунікативним завданням; емоційне забарвлення тексту наявне, але воно не виявляє авторського задуму; є орфоєпічні помилки.
	9	Учень читає швидко, плавно, правильно інтонуючи речення різної синтаксичної будови; поділ речення на смислові відрізки та логічне наголошування слів правильні, але в окремих випадках темп, тембр, гучність читання не пов'язані з відповідним комунікативним завданням; емоційне забарвлення недостатньо виявляє авторський задум; можуть бути орфоєпічні помилки.
Високий (Бали цього рівня заслуговують учні, які читають плавно, швидко, правильно інтонують речення і поділяють їх на смислові відрізки; добре відтворюють авторський задум, стильові особливості тексту, розв'язують комунікативне завдання; читають орфоєпічно правильно, з гарною дикцією)	10	Учень читає виразно, з гарною дикцією; інтонація (поділ речень на смислові частини, логічне наголошування слів, мелодика речень різної синтаксичної будови), емоційне забарвлення, тембр, темп, гучність читання відтворюють авторський задум, стильові характеристики тексту, але в читанні можуть бути окремі недоліки(наприклад, недостатньо враховано комунікативне завдання, особливості слухацької аудиторії), незначні орфоєпічні огріхи.
	11	Читання учня повністю відповідає усім зазначеним вище критеріям (глибоке проникнення у зміст прочитаного, бездоганне дотримання орфоєпічних, інтонаційних норм, виразна передача авторського задуму, стильових характеристик тексту, врахування комунікативного завдання, особливостей слухацької аудиторії).

Учень читає винятково виразно, з гарною дикцією; глибоко й тонко відтворюючи емоційне забарвлення, авторський задум, стильові характеристики тексту; вміло виконує комунікативне завдання, визначене вчителем або самостійно.

Формування мовної особистості

Мовна компетентність - це практичне володіння українською мовою, її словниковим запасом, граматичним ладом, знання норм і правил сучасної української літературної мови та дотримання їх в усних і писемних висловлюваннях, уміле використання в процесі мовлення.

Шляхи, що сприяють формуванню мовної компетентності:

1. Засобами художнього слова. При цьому розвиток мовлення учнів здійснюється у трьох напрямках: збагачення словникового запасу, оволодіння нормами мови, навичок виражати думки в усній і писемній формі.
2. Завданнями, що мають на меті поєднувати роботу мислення і пам'яті. У оперативній пам'яті потрібно утримувати певні факти, що непомітно веде до запам'ятовування слів, виразів, винятків із правил тощо.
3. Проблемно-ситуативними завданнями.
4. Використанням технологій лінгвістичного аналізу тексту.
5. Ефективним використанням на уроках різних видів текстів: одиничних, множинних, цілісних, перерваних, змішаних, медіатекстів тощо.
6. Навчання дітей умінню утримувати доступ до інформації й знаходити її в тексті, шукати й відбирати тексти, осмислювати й оцінювати почуте чи прочитане, виявляти й долати суперечності.

Оцінювання мовних знань і вмінь

Оцінювання мовних знань і вмінь здійснюється тематично. Зміст контролю визначається згідно з функціональним підходом до шкільного мовного курсу.

1. *Перевірці підлягають* знання та вміння з мови, які необхідні передусім для правильного використання мовних одиниць.

Перевірка здійснюється фронтально в письмовій формі із застосуванням завдань тестового характеру.

Учням пропонується:

- розпізнавати вивчені мовні явища;
- групувати, класифікувати;
- сполучати слова, доповнювати, трансформувати речення, добираючи належну форму слова, потрібну лексему, відповідні засоби зв'язку між частинами речення, між реченнями у групі пов'язаних між собою речень тощо;
- виявляти розуміння значення мовних одиниць та особливостей їх використання в мовленні.

2. *Для контрольної перевірки* використовуються завдання тестового характеру, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Учитель визначає, який із варіантів тестового контролю з його погляду доцільніший. Завдання мають торкатися розпізнавання мовних одиниць, їх побудови,

реконструювання, редагування, мовного розбору, установлення відповідності, практичного використання.

3. *Одиниця контролю*: вибрані учнями правильні варіанти виконання завдань тестового характеру та виконання завдань достатнього та високого рівня.

Оцінювання результатів контрольної роботи здійснюється так.

Варіант перший. За кожне правильно виконане завдання учень одержує по одному балу (у разі неправильного виконання 0 балів).

Варіант другий. За правильне виконання завдання встановлюється кількість балів з урахуванням складності завдання, рівня (початкового, середнього, достатнього, високого).

Оцінювання здійснюється таким чином, що за зазначену вище роботу учень міг одержати від 1 балу (за сумлінну роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь учнів

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий *диктант*.

1. *Перевірки підлягають* уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

2. *Матеріал для контрольного завдання*. Для контрольного текстового диктанту використовується текст, доступний для учнів даного класу.

Обсяг диктанту по класах:

Клас	Кількість слів в тексті
5-й	90-100
6-й	100-110
7-й	110-120
8-й	120-140
9-й	140-160
10-й	170-180
11-й	180-190
12-й	190-200

П р и м і т к а. У визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова.

Для контрольних диктантів використовуються тексти, в яких кожне з опрацьованих протягом семестру правил орфографії та/чи пунктуації були представлені 3-5 прикладами.

3. *Одиниця контролю*: текст, записаний учнем з голосу вчителя.

4. *Оцінювання*. Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- виправляються, але не враховуються такі орфографічні і пунктуаційні помилки:
 - 1) на правила, які не включені до шкільної програми;
 - 2) на ще не вивчені правила;

3) у словах з написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилась спеціальна робота;

4) у передачі так званої авторської пунктуації.

- повторювані помилки (помилка у тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів), вважається однією помилкою. Однотипні (помилки на те само правило), але в різних словах вважаються різними помилками;

Розрізняють грубі і негрубі помилки; зокрема, до негрубих відносять такі:

1) у винятках з усіх правил;

2) у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;

3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;

4) у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;

5) у випадках, що вимагають розрізнення не і ні (у сполученнях не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...);

б) у пропуску одного із сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;

7) в заміні українських букв російськими;

- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки;

- орфографічні та пунктуаційні помилки на неопрацьовані правила виправляються, але не враховуються.

Нормативи оцінювання диктанту:

Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8
6	5-6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)
10	1
11	1 (негруба)
12	–

ОЦІНЮВАННЯ ЕСЕ

Есе – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Види есе:

Вільне	Формальне
Ознаки:	Ознаки:

невеликий обсяг (7-10 речень); вільна форма і стиль викладу; довільна структура; обов'язкова вимога: наявність позиції автора.	Дотримання структури тексту, Наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклад, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (аргументування) тези.
--	---

Вільне есе обмежене в часі (5 – 10 і 10 – 15 хв.). До нього доцільно вдаватися на кожному уроці й на різних етапах його: цілевизначення, закріплення, рефлексії тощо.

Для написання формального есе виділяють більше часу: від 20 до 45 хвилин.

Види формального есе:

інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис);

критичне;

есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе

1. Обсяг – 1 – 2 сторінки тексту (120-200 слів).

2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.

3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.

4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.

5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.

6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.

7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання.

Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми тощо. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Критерії оцінювання мовного та змістового оформлення есе

Критерії оцінювання змісту есе	Бали	Критерії оцінювання мовного оформлення есе		Бали
Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів		Грамотність		
		орфографічні,	лексичні,	

		пунктуаційні, помилки	граматичні, стилістичні	
Побудованому учнем (ученицею) тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи; теза не відповідає запропонованій темі; не наведено жодного аргументу.	1	13 і більше	9-10 і більше	1
Побудоване учнем (ученицею) висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексика і граматична будова мовлення; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним.	2	12		2
Учневі (учениці) слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлення, потребує збагачення та урізноманітнення лексика й граматична будова висловлення; теза частково відповідає запропонованій темі; наведений аргумент не впливає з тези; приклад не є доречним; висновок сформульовано нечітко.	3	11		3
Висловлення учня (учениці) за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; чіткіше мають розрізнятися основна та другорядна інформація; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами; є недоліки за сімома показниками: посереднє розуміння теми; порушення послідовності побудови твору; рівень	4	9-10		4

словникового запасу нижче середнього; відносна стильова єдність твору; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент.			7-8	
За обсягом робота учня (учениці) наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент; приклад непереконливий; висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка, відносно струнка побудова твору, середній рівень словникового запасу, бракує стильової єдності.	5	7-8		5
За обсягом висловлення учня (учениці) сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний; учень (учениця) наводить один доречний аргумент; наводить непереконливий приклад; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; робота характеризується недоліками за п'ятьма показниками: помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий, учень (учениця) неточно добирає слова й синтаксичні конструкції.	6	5-6		6
Учень (учениця) самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, формулює тезу, яка відповідає запропонованій темі; наводить	7	4	6	7

<p>один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі є недоліки (до чотирьох): відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретне, просторовий виклад міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом, нелогічне розташування абзаців, переходи між ними не є вмотивованими; основна думка не аргументується.</p>				
<p>Учень (учениця) самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; приклад не конкретизований; висновок відповідає запропонованій темі; трапляються недоліки за трьома показниками: невміння пов'язати предмет обговорення із сучасністю, не добирає переконливі докази для обґрунтування певного явища, відносно багатство словникового запасу, робота не відзначається різноманітністю та чіткістю слововживання.</p>	8	3	5	8
<p>Учень (учениця) самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; наводить один доречний приклад; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не</p>	9	1+1 (негруба)	4	9

сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації тощо.				
Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний текст, урахує комунікативне завдання, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводить два доречні й переконливі аргументи, приклади; неординарна побудова твору, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту, але за одним із критеріїв допущено помилку; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	10	1	3	10
Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний текст, урахує комунікативне завдання; вправно формулює тезу; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, наводить два доречні й переконливі аргументи для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; приклади конкретизовані; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	11	1 (негруба)	2	11
Учень (учениця) самостійно створює яскраве, оригінальне за	12	-	1	12

<p>думкою та оформленням висловлення відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів; робота відзначається багатством слововживання та художньою цінністю.</p>				
---	--	--	--	--

Виведення підсумкового (семестрового) балу

Підсумковий бал ставиться в кінці кожного семестру (півріччя). Він узагальнено відображає підготовку учня з мови.

Підсумковий бал є результатом оцінювання досягнень учня у таких аспектах:

- говоріння (діалогічне мовлення; монологічне мовлення: усний переказ, усний твір);
- письмо (диктант, письмовий переказ, письмовий твір, есе);
- читання вголос;
- тематичне оцінювання мовних знань, умінь, навичок (кількість вивчених тем визначається Програмою);

Контрольна перевірка здійснюється фронтально та індивідуально.

Фронтально оцінюються: диктант, письмовий переказ та письмовий твір, есе, мовні знання та вміння за темами.

Індивідуально оцінюються: говоріння (діалог; усний переказ, усний твір) та читання вголос.

Для фронтальної та індивідуальної перевірки виділяються години, що зазначені у відповідному орієнтовному плануванні тематичного контролю за рівнем навчальних досягнень учнів 5-12 класів з рідної мови.

У **I семестрі** проводять оцінювання двох видів мовленнєвої діяльності (*усний переказ, діалог*).

У **II семестрі** – оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як *усний твір і читання вголос*, що здійснюється в 5 – 9 класах.

Результати оцінювання говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос протягом семестру виставляють у колонку без дати й ураховують у семестрову оцінку. Оцінювання говоріння, читання вголос здійснюється індивідуально шляхом

поступового накопичення оцінок для того, щоб кожний учень за семестр одержав мінімум одну оцінку за виконання завдань на побудову діалогу, усного переказу та усного твору. Для видів діяльності, перевірка яких здійснюється індивідуально протягом семестру, окремі уроки не відводяться.

Повторне оцінювання із зазначених видів мовленнєвої діяльності не проводять.

Перевірка мовних знань і вмінь здійснюється за допомогою завдань, визначених учителем (тести, диктант тощо) залежно від змісту матеріалу, що вивчається.

Підсумкова оцінка виводиться таким чином: підраховується кількість балів, одержаних учнем з кожного виду перевірки, і загальна сума ділиться на кількість контрольних робіт.

Ведення зошитів з української мови

Кількість робочих зошитів з української мови за класами:

5 – 9 класи – по два зошити; 10 – 11 класи – по одному зошиту. Для контрольних робіт з української мови в усіх класах використовують по одному зошиту.

Ведення зошитів оцінюють від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру і вважається поточною оцінкою, що зараховують до найближчої тематичної. Під час перевірки зошитів ураховують наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботи.

Оцінювання знань з української літератури

Вивчення української літератури має здійснюватися за такими Програмами:

- У 2024/2025 навчальному році вивчення української літератури в 8 – 9 класах здійснюватиметься за навчальною програмою зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 N 804;

Навчальні програми розміщені на офіційному сайті МОН за покликанням <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

Зміст навчального матеріалу передбачає текстове вивчення творів, що виділені *напівжирним* шрифтом.

Вивчення української літератури також відбувається із залученням **міжпредметних зв'язків** – МЗ (українська мова, історія, зарубіжна література, образотворче мистецтво, музика тощо).

У навчальній програмі профільного рівня передбачено вивчення творів літератури народів України, передовсім кримських татар. Також важливим компонентом програми є «Читацький практикум», спрямований на формулювання практичних навиків усних і письмових роздумів над прочитаним у різних стильових формах.

З метою рівномірного розподілу навантаження учнів протягом навчального року подано рекомендовану кількість видів контролю з української літератури. Поданий у таблиці розподіл годин є мінімальним і обов'язковим для проведення в кожному семестрі. Учитель-словесник на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовленості учнів, особливостей класу тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 8–9 класах

Класи	5		6		7		8		9	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
контрольного класного твору;	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення (у+п)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

Рекомендовано **оцінку за письмовий** вид роботи виставляти всім учням, за **усний** – кількості учнів, які відповідали протягом уроку.

Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. Під час оцінювання зошита з української літератури слід ураховувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог орфографічного режиму).

У разі відсутності учня на уроці протягом місяця рекомендовано в колонці за ведення зошита зазначати н/о (нема оцінки).

Оцінка за контрольний твір з української літератури є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи.

Оцінку за читання напам'ять творів з української літератури виставляють у колонку без дати з надписом «Напам'ять».

З метою формування читацької компетенції доцільним є використання в освітньому процесі інтерактивних форм (відповідні інтернет-ресурси, мультимедіа, електронні книги й бібліотеки, аудіозаписи) і методів викладання предметів мовно-літературного спрямування, що мотивують інтерес учнів до читання, засвоєння літературних творів, уміння вступати в діалоги, аргументувати свою думку. Також необхідно включати матеріали щодо різних методик активного читання. **Вчитель має акцентувати увагу на підвищення рівня читацької грамотності учнів, зокрема, формування здатності учня сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст задля досягнення певних цілей, розширювати свої знання й читацький потенціал.**

Навчальна та методична література з української літератури, рекомендована МОН, зазначена в Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, що розміщений на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki>)

**Оцінювання навчальних досягнень учнів
з української літератури
має здійснюватися за такими критеріями:**

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень (учениця) на елементарному рівні відтворює матеріал, називаючи окремий літературний факт або явище (автора й назву твору, окремих літературних персонажів тощо).
	2	Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал і може відтворити фрагмент з нього окремим реченням (називає окремі факти з життя і творчості письменника, головних персонажів твору, упізнає за описом окремого персонажа твору, упізнає, з якого твору взято уривок тощо)
	3	Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал і за допомогою вчителя дає відповідь у формі висловлювання (відтворює зміст у певній послідовності, називає на репродуктивному рівні жанр твору, упізнає літературний факт за описом або визначенням)
II. Середній	4	Учень (учениця) має уявлення про зміст твору, може переказати незначну його частину та з допомогою вчителя визначає основні сюжетні елементи, на репродуктивному рівні відтворює фактичний матеріал
	5	Учень (учениця) знає зміст твору, переказує окрему його частину, знаходить у тексті приклади відповідно до сформульованого завдання, висловлює оцінювальне судження і доводить його одним-двома аргументами, завершує відповідь простим узагальненням, дає визначення літературних термінів
	6	Учень (учениця) знає зміст твору, може переказати значну його частину, з допомогою вчителя виділяє головні епізоди, уміє формулювати думки, називає риси характеру літературних героїв, встановлює окремі причиново-наслідкові зв'язки, дає визначення літературних термінів з прикладами
III. Достатній	7	Учень (учениця) володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводить окремі приклади з тексту
	8	Учень (учениця) володіє матеріалом, за зразком аналізує текст, виправляє допущені помилки, добирає докази на підтвердження висловленої думки, застосовує відомі факти, поняття для виконання

		стандартних навчальних завдань
	9	Учень (учениця) володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, застосовує теорію в конкретних ситуаціях, демонструє правильне застосування матеріалу, складає порівняльні характеристики, добирає аргументи на підтвердження власних міркувань
IV. Високий	10	Учень (учениця) володіє матеріалом та навичками комплексного аналізу літературного твору, виявляє початкові творчі здібності, самостійно оцінює літературні явища, працює з різними джерелами інформації, систематизує, узагальнює та творчо використовує дібраний матеріал
	11	Учень (учениця) на високому рівні володіє матеріалом, вміннями й навичками комплексного аналізу художнього твору, використовує засвоєні факти для виконання нестандартних завдань, самостійно формулює проблему й вирішує шляхи її розв'язання, висловлює власні думки, самостійно оцінює явища літератури й культури, виявляючи власну позицію щодо них
	12	Учень (учениця) вільно володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації, має схильність до літературної творчості

Критерії оцінювання читання творів напам'ять

I. Початковий рівень:

1 бал - Учень монотонно читає напам'ять лише окремі фрази художнього тексту.

2 бали - Учень невиразно читає напам'ять невеличкий фрагмент рекомендованого для вивчення твору.

3 бали - Учень читає напам'ять недостатній за обсягом уривок твору зі значною кількістю фактичних мовленнєвих помилок.

II. Середній рівень:

4 бали - При читанні напам'ять твору учень допускає значну кількість помилок різного характеру.

5 балів - Учень читає вивчений напам'ять твір зі значними змістовими неточностями, порушеннями правил техніки мовлення.

6 балів - Учень читає напам'ять художній твір з окремими орфоепічними та змістовими огріхами.

III. Достатній рівень:

7 балів - При читанні напам'ять твору учень правильно, чітко передає зміст твору, але виконує його невиразно, монотонно.

8 балів - Вивчений напам'ять твір учень читає з окремими декламаційними огріхами.

9 балів - Учень виразно читає напам'ять вивчений твір, але час від часу допускає змістові неточності.

IV. Високий рівень:

10 балів - Учень виразно, без помилок та неточностей декламує твір напам'ять.

11 балів - Вивчений напам'ять твір учень декламує, виявляючи індивідуальне розуміння тексту, своє ставлення до прочитаного.

12 балів - Читання напам'ять твору учнем відзначається високим рівнем артистизму, мовленнєвої вправності. Учень виявляє особисте ставлення до прочитаного, може сформулювати і висловити своє «надзавдання» (мету) читання твору.